

**ANALIZA PRZYCZYŃ UMIESZCZANIA
DZIECI I MŁODZIEŻY W PLACÓWKACH
RESOCJALIZACYJNYCH I
SOCJOTERAPEUTYCZNYCH.**

ORAZ

**OPINIA DYREKTORÓW MOW I MOS NT:
W JAKICH STRUKTURACH POWINNY
FUNKCJONOWAĆ OŚRODKI.**

Piotr Kędzierski
Joanna Kulesza

Pracownia Resocjalizacji
Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogiczne

Warszawa, czerwiec 2008

Piotr Kędzierski
Joanna Kulesza
Pracownia Resocjalizacji
CMPPP

Spis treści

Wstęp	2
CZĘŚĆ I. Analiza przyczyn umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych	3
1. Przyczyny umieszczania nieletnich w MOW	8
2.1 Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOS na podstawie postanowień sądowych.	9
2.2. Główne przyczyny umieszczania w MOS na prośbę rodziców lub opiekunów	11
3. Podsumowanie i porównanie przyczyn umieszczenia w MOW i MOS wychowanków na podstawie postanowienia sądowego	13
CZĘŚĆ II. Opinia Dyrektorów MOW oraz MOS nt: w jakich strukturach powinny funkcjonować tego typu ośrodki	15

Wstęp

Niniejsza analiza jest odpowiedzią na potrzebę rozpoznania, z jakich powodów umieszczani są wychowankowie w placówkach resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych. Wciąż rosnąca liczba postanowień sądowych o umieszczeniu nieletnich w MOW lub MOS skłania do rozważań nad trafnością doboru placówki z uwzględnieniem jej specyfiki działania.

W dniu 11 czerwca 2008 r. odbyło się spotkanie Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Zbigniewa Włodkowskiego i Dyrektora Departamentu Zwiększania Szans Edukacyjnych MEN Elżbiety Nerwińskiej z przedstawicielami Pracowni Resocjalizacji Centrum Metodycznego Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznego kierownikiem Andrzejem Laskowskim i Joanną Kuleszą przy udziale Dyrektora CMPPP - Marii Sokotowskiej. Tematem spotkania było funkcjonowanie centralnego systemu kierowania oraz placówek resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych tj. Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych (MOW) i Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii (MOS). W trakcie spotkania podkreślono problemy związane z realizacją niektórych postanowień sądowych oraz zjawisku niedoprowadzania nieletnich do wskazanych im placówek. Pan Minister Zbigniew Włodkowski uznał, za bardzo istotną kwestię przyczynę umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych i zwrócił się do Pan Andrzeja Laskowskiego - kierownika Pracowni Resocjalizacji o przeprowadzenie analizy tego zjawiska.

W wyniku czego w dniu 13 czerwca 2008 rozestano ankietę do 62 Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i 50 Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapii. Kwestionariusz dotyczył głównych przyczyn i umieszczenia wychowanków w MOW i MOS oraz opinii dyrektorów ośrodków, w jakich strukturach powinny funkcjonować tego typu placówki. Ankieta rozestana została pocztą elektroniczną i skierowana do dyrektorów placówek. Odpowiedzi miały zostać udzielone na podstawie analizy postanowień sądowych o zastosowaniu środka wychowawczego w postaci umieszczenia w placówce resocjalizacyjnej lub socjoterapeutycznej, a w przypadku MOS także analizy głównej przyczyny umieszczenia wychowanków w trybie pozasądowym. Dane zbierane były przez pracowników ośrodka i przesyłane elektronicznie do CMPPP, które przeprowadziło całościową analizę zebranego materiału. Poniżej przedstawiono wyniki tych działań.

Struktura raportu została podzielona na dwie części. Część pierwsza poświęcona jest analizie przyczyn umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach MOW i MOS. Część druga przedstawia opinię dyrektorów tych ośrodków, w jakich strukturach chcieliby aby funkcjonowały ich placówki.

CZĘŚĆ I. Analiza przyczyn umieszczania dzieci i młodzieży w placówkach resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych resortu edukacji

Poniższe analizy zostały podzielone na dwie kategorie uwzględniające sposób umieszczenia dzieci i młodzieży w placówkach resocjalizacyjnych i socjoterapeutycznych. Obie placówki MOW i MOS zostały wymienione w Ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich z dnia 26.10.1982 (Dz.U. 1982 Nr 35, poz. 228; tekst jednolity z dnia 25.01.2002 Dz.U. 2002 Nr 11, poz. 109 z zm. Dz.U. 2005 Nr 169, poz. 1413, Dz.U. 2003 Nr 137, poz. 1304, Nr 223, poz. 2217). Uwzględniono zarówno sądowy tryb umieszczania nieletnich w MOW i MOS, jak i tryb pozasądowy, czyli na podstawie wniosku rodziców i orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej wydanego w związku z zaburzeniem zachowania. Takie rozróżnienie kategorii wydawało się konieczne nie tylko z uwagi na sposób umieszczania wychowanków, ale także specyfikę pracy w tych ośrodkach.

1. Przyczyny umieszczania nieletnich w MOW

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 Młodzieżowe ośrodki wychowawcze są prowadzone dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania i resocjalizacji jako resocjalizacyjno-wychowawcze, a dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim jako resocjalizacyjno-rewalidacyjne. Do zadań młodzieżowego ośrodka wychowawczego należy eliminowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi.

Do młodzieżowych ośrodków wychowawczych przyjmowana jest młodzież, wobec której sądy rodzinne wydały w trybie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich postanowienia o konieczności zastosowania środka wychowawczego polegającego na umieszczeniu w placówce resocjalizacyjnej. Środek ten powinien być zastosowany przez sądy rodzinne w przypadku, gdy zostały wykorzystane już inne możliwości wychowawcze takie jak: odpowiedzialny nadzór rodziców, organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania - udzielających poręczenia za nieletniego, nadzór kuratora, skierowanie do ośrodka kuratorskiego, a także do organizacji społecznej lub instytucji zajmujących się pracą z nieletnimi o charakterze wychowawczym, terapeutycznym lub szkoleniowym.

Jak wcześniej wspomniano ankietę została rozestana do wszystkich funkcjonujących w systemie ośrodków tj. 62 MOW. Na rozestaną ankietę odpowiedzi udzieliło 46 dyrektorów Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych tj. 74,2 % wszystkich placówek. W poniższych analizach uwzględniono dane z 36 ośrodków. Osiem z nadesłanych ankiet zostało błędnie wypełnionych i nie poddano ich dalszej analizie ilościowej. Również w przypadku dwóch MOW koedukacyjnych, ankietę zostały odrzucone w analizach ilościowych.

W 36 ośrodkach przeanalizowano postanowienia sądowe dotyczące głównej przyczyny umieszczenia nieletnich aktualnie przebywających w placówce. W ten sposób uwzględniono 2165 wychowanków, co stanowi 57,3% ogółu wychowanków

MOW. Na tej podstawie przyjęto, że uzyskane wyniki są reprezentatywne dla badań.

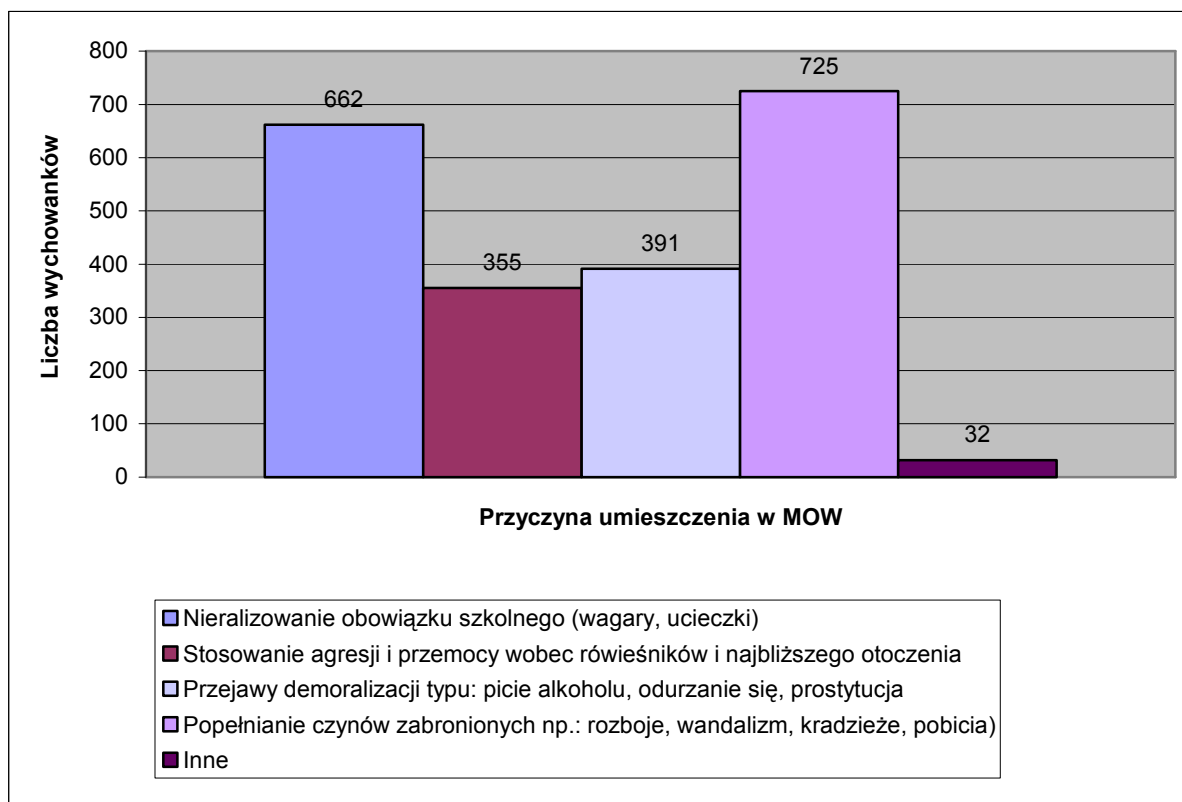
Kwestionariusz skierowany do MOW zawierał cztery przyczyny:

- nierealizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki),
- stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia,
- przejawy demoralizacji takiego typu jak picie alkoholu, odurzanie się, czy prostytutka,
- popełnianie czynów zabronionych (karalnych) np.: rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia.

Wyniki przedstawia poniższa tabela 1. i wykres 1.

Lp.	Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW	Liczba wychowanków	Procent
1.	Nieralizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki)	662	30.58%
2.	Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia	355	16.40%
3.	Przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka	391	18.06%
4.	Popęłnianie czynów zabronionych (karalnych) np.: rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia)	725	33.49%
5.	Inne	32	1.48%
Razem		2165	100,00%

Tabela 1. Główna przyczyna umieszczenia nieletnich w MOW.

Wykres 1. Rozkład przyczyn umieszczenia nieletnich w MOW

Analiza powyższych wyników pozwoliła stwierdzić, że jako główną przyczynę zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW wskazywano:

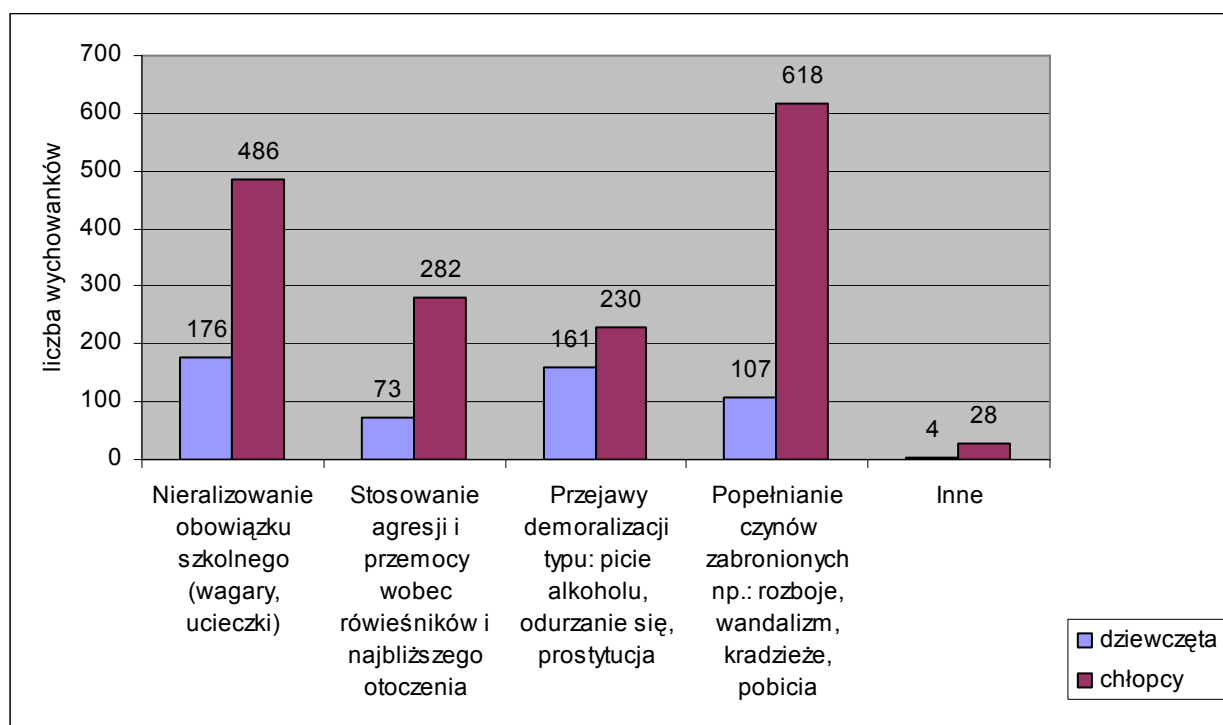
1. Popelnianie czynów zabronionych przez 34% wychowanków
2. Nierealizowanie obowiązku szkolnego - 31% wychowanków
3. Przejawy demoralizacji takie jak: picie alkoholu, odurzanie się, czy prostytutcja - 18% wychowanków
4. Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia - 16% wychowanków
5. Inne przyczyny umieszczania w MOW np. podejmowanie prób samobójczych, ucieczki z domu, zaburzenia osobowości, udział w grupie przestępczej, naruszenie zasad ruchu drogowego - 2% wychowanków.

Z powyższych analiz wynika, że ponad 1/3 postanowień o umieszczeniu w MOW dotyczy popelniania czynów zabronionych. Jednocześnie, prawie co trzeci wychowanek umieszczony w MOW został za nierealizowanie obowiązku szkolnego i wagary. Takie wskazanie placówki, jest niezgodne ze specyfiką jej pracy. Wobec tych nieletnich powinien być zastosowany środek w postaci umieszczenia w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii, gdyż te placówki zajmują się młodzieżą mającą zaburzenia emocjonalne i trudności w funkcjonowaniu szkolnym, niemogącymi poradzić sobie w zwykłych szkołach masowych. Pozostałe wskazywane kategorie odpowiadały specyfice MOW.

Poniżej przedstawiono analizę uwzględniającą podział na płeć.

Lp.	Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW	Dziewczęta N=521	Chłopcy N=1644
1.	Nieralizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki)	33.78	29.56
2.	Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia	14.01	17.15
3.	Przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka	30.90	13.99
4.	Popęłnianie czynów zabronionych (karalnych) np.: rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia	20.54	37.59
5.	Inne	0.77	1.7

Tabela 2. Procentowy rozkład przyczyn zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW uwzględniający płeć

Wykres 2. Rozkład przyczyn umieszczenia nieletnich w MOW uwzględniający płeć

W analizach uwzględniono 521 wychowanek (co stanowiło 24% badanej próby) i 1644 wychowanków, co stanowiło 76% badanej próby. W chwili przeprowadzania ankiet w MOW przebywało 784 wychowanek, a zatem wyniki dotyczyły 67% (521) dziewcząt. Jeśli chodzi o chłopców, to w tamtym momencie w MOW przebywało 2861, co stanowiło 58% wychowanków. Porównanie wyników uwzględniających płeć pozwoliło stwierdzić, że główną przyczyną zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOW wobec dziewcząt było nierealizowanie przez nie obowiązku szkolnego przez ponad 1/3 wychowanek. Kolejne 31% dziewcząt zostało umieszczone za przejawy demoralizacji takie jak picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka. Wśród chłopców jako główna przyczyna umieszczenia w MOW (38% wychowanków) było wymieniane popęłnianie czynów zabronionych. Czyli 38 chłopców na 100 umieszczonych w MOW zostało tam skierowanych z powodu

rozboju, wandalizmu, kradzieży lub pobicia. Na miejscu drugim wskazywano niezrealizowanie obowiązku szkolnego. Czyli prawie, co 3 wychowanek został umieszczony w MOW z powodu niezrealizowania obowiązku szkolnego i wagarów. Jak wspomniano powyżej taka kategoria przyczyn powinna kwalifikować do umieszczenia nieletniego w MOS.

2. Główne przyczyny umieszczania w MOS

Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii przeznaczone są dla uczniów przejawiających zaburzenia emocjonalne, takich, którzy nie potrafią funkcjonować w szkołach masowych, mają problemy rodzinne lub środowiskowe i wymagają wsparcia o charakterze socjoterapeutycznym. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 marca 2005 Młodzieżowe ośrodki socjoterapii są prowadzone dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym mogą być zagrożone niedostosowaniem społecznym lub uzależnieniem i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania oraz specjalistycznej pomocy psychoedukacyjnej. Do zadań młodzieżowego ośrodka socjoterapii należy eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń zachowania oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Do młodzieżowych ośrodków socjoterapii wychowankowie przyjmowani są na podstawie orzeczenia poradni psychologiczno-pedagogicznej i wniosku rodziców (art. 71b ustawy o systemie oświaty) lub postanowienia sądu rodzinnego. Pomiędzy wychowankiem a ośrodkiem zawarty zostaje kontrakt normujący zasady jego funkcjonowania w placówce. Młodzież przebywająca w ośrodkach posiada orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego wydane przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które wskazują przyczynę problemów i zalecane formy pracy z wychowankiem.

Warto tu zauważyć, że młodzieżowe ośrodki socjoterapii są zróżnicowane i funkcjonują w zależności od swojej specyfiki. Oznacza to, że niektóre placówki mają w swojej strukturze szkołę, inne korzystają ze szkół środowiskowych, jedne placówki przeznaczone są dla dzieci dochodzących ze środowiska i nie posiadają bazy noclegowej, inne mogą zabezpieczyć wychowankom nocleg tylko w sytuacjach kryzysowych, jeszcze inne przyjmują tylko dzieci na podstawie postanowień sądowych. Niektóre placówki funkcjonują w systemie dziennym, inne - całodobowym, niektóre są czynne przez cały tydzień, w innych wychowankowie na weekend wracają do domu. Sposób funkcjonowania określa też charakter pracy z wychowankiem. Na potrzebę tych badań nie uwzględniano takiej różnorodności i specyfiki poszczególnych placówek, a jedynie sposób umieszczenia w placówce. W związku z powyższym zastosowano dwie ankiety uwzględniające podział na wychowanków umieszczonych na podstawie art. 71b ustawy o systemie oświaty oraz postanowienia sądu rodzinnego. W efekcie uzyskano dwie kategorie badawcze: nieletnich podsądnych i wychowanków umieszczonych na prośbę rodzica lub opiekuna.

Jak wcześniej wspomniano ankietę została rozestana do wszystkich ośrodków tj. 50 MOS. Odpowiedzi udzieliło 31 dyrektorów Młodzieżowych Ośrodków Socjoterapeutycznych tj. 62% wszystkich ośrodków. Pięć z nadesłanych ankiet było błędnie wypełnionych i poddano ich analizie ilościowej. W poniższych analizach uwzględniono dane z 26 placówek, co stanowi 52% ogółu placówek. Analizie poddano 1560 wychowanków, z czego na podstawie postanowień sądowych umieszczonych zostało 830 nieletnich, co stanowi 53% analizowanej grupy, zaś wychowankowie umieszczeni na podstawie wniosków rodziców (art. 71B) stanowili - 47% ogółu (730 wychowanków).

W pierwszej kolejności przeanalizowane zostały przyczyny umieszczenia w MOS dzieci i młodzieży, wobec których wydano postanowienie sądowe (zob. 2.1), następnie umieszczonych na prośbę rodziców lub opiekunów (zob. 2.2).

2.1 Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOS.

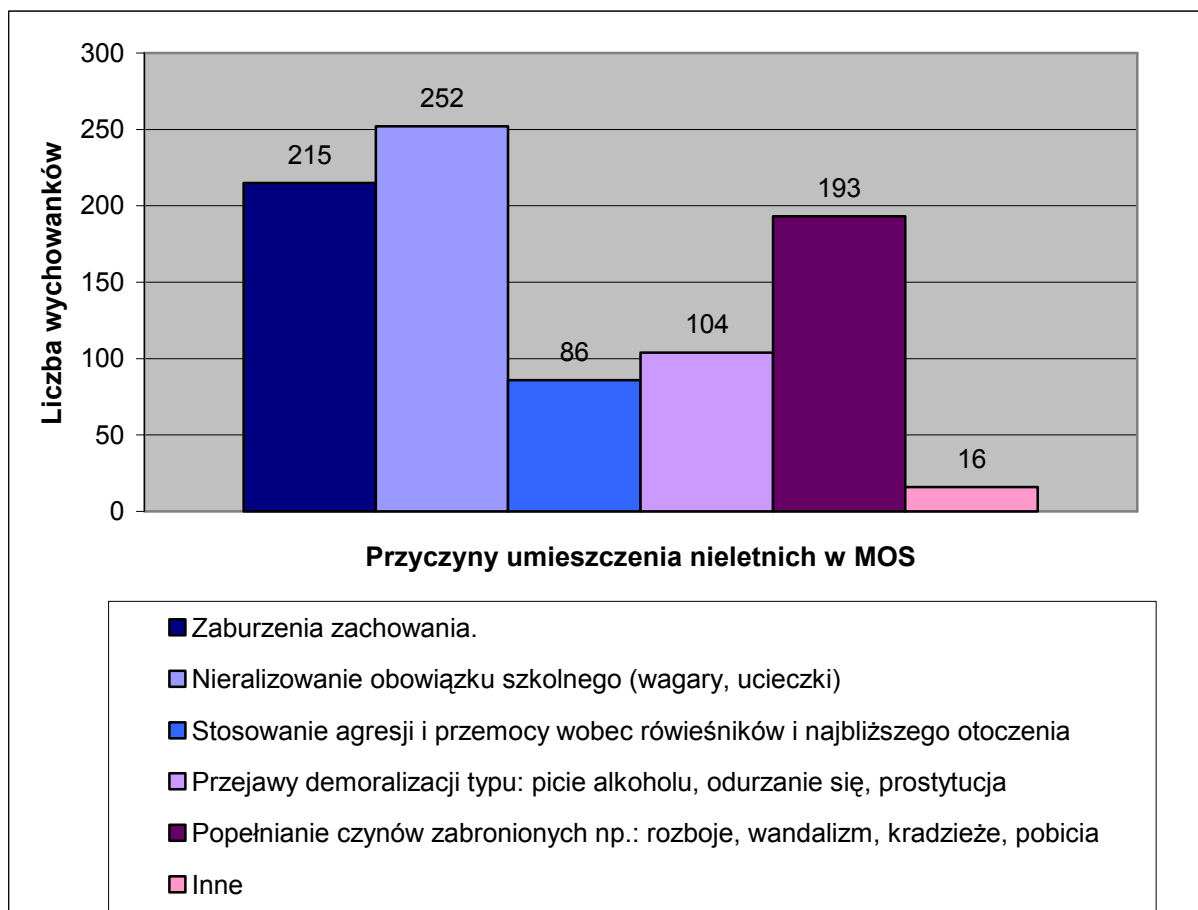
Kwestionariusz skierowany do MOS dotyczący nieletnich umieszczonych na podstawie postanowienia sądu zawierał pięć kategorii przyczyn takich jak:

- zaburzenia zachowania,
- nierzalizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki),
- stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników,
- przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka,
- popełnianie czynów zabronionych (karalnych) np.; rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia).

Poniżej w tabeli 3 przedstawiono rozkład odpowiedzi uzyskanych z analizy 830 postanowień sądowych.

Lp.	Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w MOS	Liczba wychowanków	Procent
1.	Zaburzenia zachowania.	215	25.90%
2.	Nierzalizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki)	252	30.36%
3.	Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia	86	10.36%
4.	Przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka	104	12.53%
5.	Popełnianie czynów zabronionych (karalnych) np.: rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia)	193	23.25%
6.	Inne	16	1.92%
Liczba wychowanków w placówce umieszczonych w trybie postanowień sądowych ogółem:		830	

Tabela 3. Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w MOS na podstawie postanowień sądowych

Wykres 3. Rozkład przyczyn zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w MOS na podstawie postanowień sądowych.

Analiza powyższych wyników pozwala stwierdzić, że główną przyczyną zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia w MOS na podstawie postanowienia sądowego jest

1. Nierealizowanie obowiązku szkolnego przez 30% wychowanków
 2. Zaburzenia zachowania - 26% wychowanków
 3. Popętnianie czynów zabronionych - 23% wychowanków
 4. Przejawy demoralizacji - 13% wychowanków
 5. Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia - 10%.
- Inna przyczyny umieszczania w MOS np. podpalenie, dotyczy 2% wychowanków. Warto podkreślić, że placówki typu MOS nie są przeznaczone dla młodzieży przejawiającej poważniejsze formy demoralizacji, a z powyższej analizy wynika, że 36% nieletnich umieszczanych jest na podstawie popełnianych czynów zabronionych lub przejawów demoralizacji. Oznacza to, że co trzeci wychowanek przebywający w ma zastosowany srodek dla niego nieodpowiedni i powinien być skierowany do placówki resocjalizacyjnej.

2.2. Główne przyczyny umieszczania w MOS na prośbę rodziców lub opiekunów

Kwestionariusz skierowany do MOS dotyczący wychowanków umieszczonych na podstawie prośby rodziców lub opiekunów z art. 71 b Ustawy o systemie oświaty zawierał pięć kategorii przyczyn takich jak:

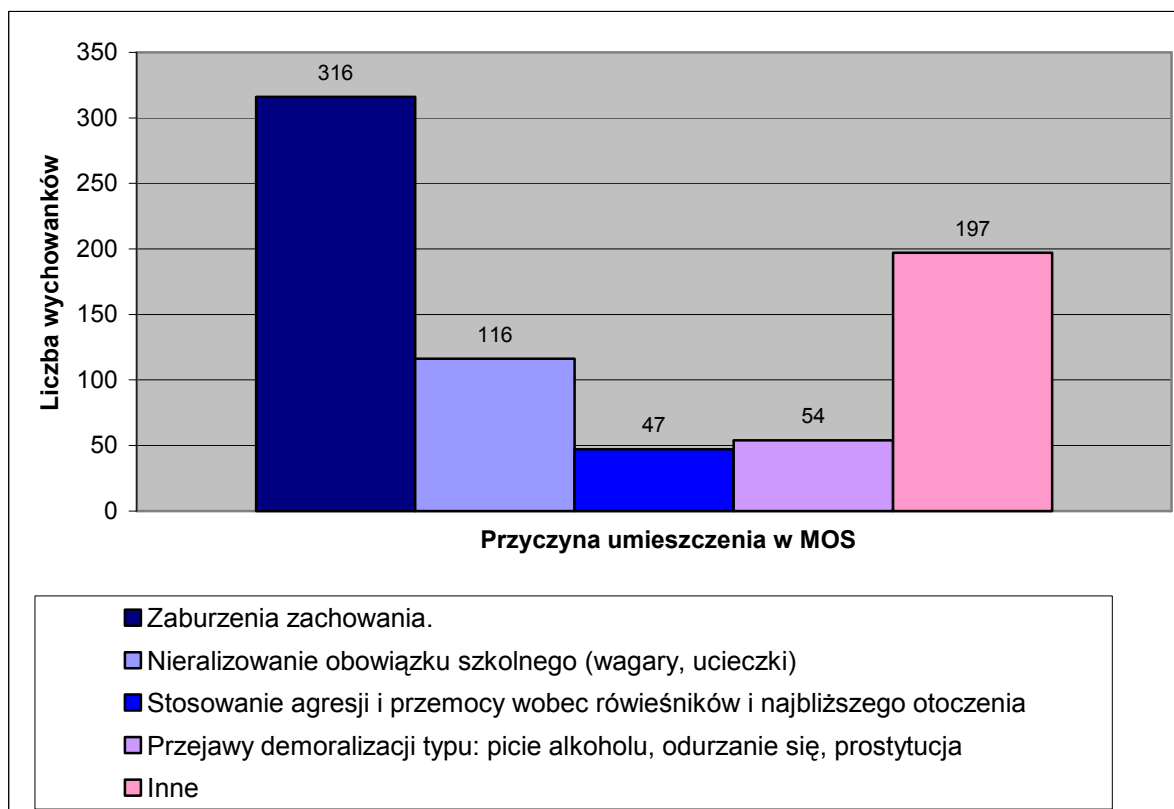
- zaburzenia zachowania,
- nierzalizowanie obowiązku szkolnego (wagary, uciezki),
- stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników,
- przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka,

W ankiecie tej pominięto przyczynę popełnianie czynów karalnych, gdyż MOS nie przyjmują młodzieży popełniającej powyższe czyny.

Jak już wspomniano Młodzieżowe Ośrodki Socjoterapii prowadzone są dla dzieci i młodzieży, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym mogą być zagrożone niedostosowaniem społecznym lub uzależnieniem. Warto podkreślić, że pomiędzy wychowankiem a ośrodkiem zawarty zostaje kontrakt normujący zasady jego funkcjonowania w placówce. Pobyt w ośrodku jest dla wychowanka dobrowolny.

Lp.	Główna przyczyna umieszczenia wychowanków w MOS	SUMA	Procent
1.	Zaburzenia zachowania.	316	43,28%
2.	Nierzalizowanie obowiązku szkolnego (wagary, uciezki)	116	15,89%
3.	Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia	47	6,43%
4.	Przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutka	54	7,39%
5.	Inne	197	26,98%
Liczba wychowanków w placówce umieszczonych na podstawie art. 71b ogółem:		730	

Tabela 4. Główna przyczyna umieszczenia wychowanków w MOS na podstawie art. 71b ustawy o systemie oświaty

Wykres 4. Rozkład głównej przyczyny umieszczenia wychowanków w MOS na podstawie art. 71b ustawy o systemie oświaty.

Analiza powyższych wyników wskazuje na to, że najczęstszą przyczyną umieszczenia w MOS wychowanka z art. 71b ustawy o systemie oświaty są zaburzenia zachowania w 43%. Na drugim miejscu wskazywana była kategorie inne, aż w 27%. Tutaj wymieniano takie zachowania jak: wycofanie i nieśmiałość, trudności w relacjach rówieśniczych, trudności adaptacyjne, zaburzenia łaknienia, przeżycia traumatyczne- doznanie przemocy, stany depresyjne, zagrożenia próbami samobójczymi, autoagresja.

Wychowankowie umieszczeni w MOS z powodu niezrealizowania obowiązku szkolnego stanowią 16%. Następnie z powodu przejawów demoralizacji takich jak picie alkoholu, odurzanie się, czy prostytutcja w MOS zostało umieszczonych 8% wychowanków. Za stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia w ośrodku znalazło się 6% wychowanków. Zainteresowanie budzi kategoria inne, w której znalazły się różne zachowania stanowiące duży odsetek (27%) przyczyn kierowania wychowanków do MOS. Na podstawie przeprowadzonych analiz nie można stwierdzić, czy znajdują się tam również poważniejsze formy zachowań młodzieży świadczące o znacznej demoralizacji, a tym samym umieszczeni w placówkach typu MOS w sposób nieprawidłowy.

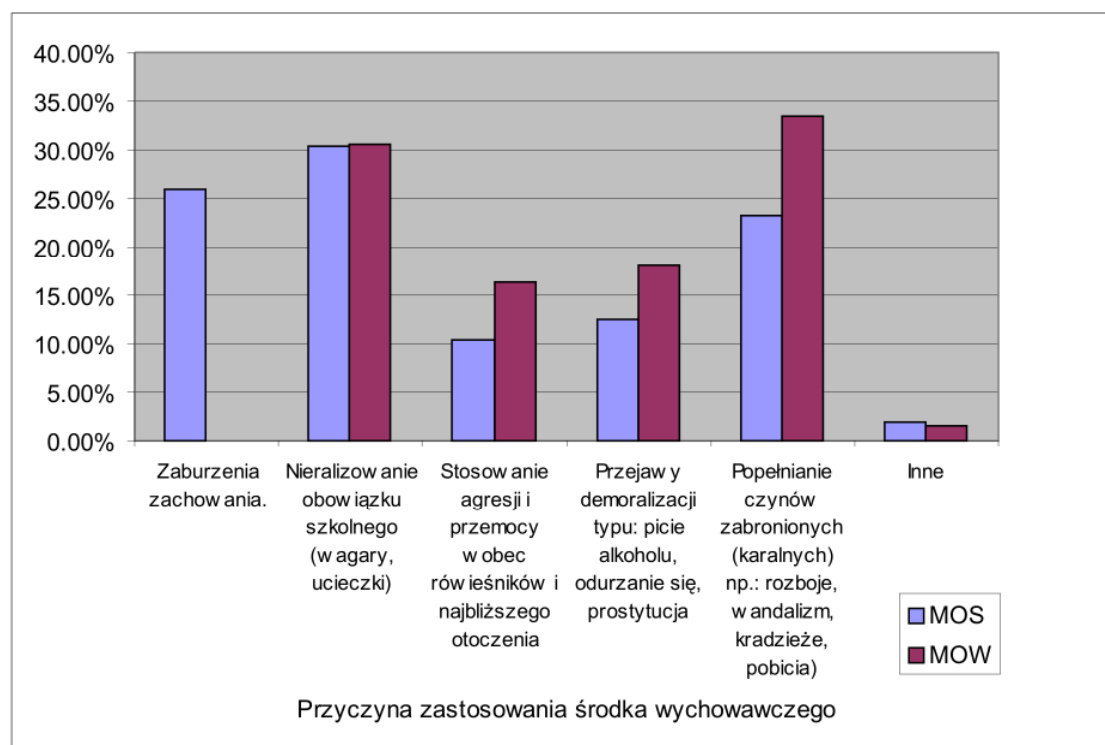
Warto, jeszcze raz, zwrócić uwagę, że funkcjonujące MOS są bardzo różnorodne, zarówno, co do samej wielkości placówek (od ośrodków 12 osobowych do 480), jak i sposobu funkcjonowania, a także specyficznego i szczególnego typu wychowanków dla poszczególnych placówek.

3. Podsumowanie i porównanie przyczyn umieszczenia w MOW i MOS wychowanków na podstawie postanowienia sądowego

Poniżej zestawiono główne przyczyny stosowania przez sądy rodzinne środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletnich w MOW lub MOS. kategoria „Zaburzenia zachowania” nie była w MOW wymieniana w związku z tym nie odnotowano, żadnych wskazań dla tej kategorii.

Lp.	Główna przyczyna zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w ośrodku MOW lub MOS	Procent MOS	Procent MOW
1	Zaburzenia zachowania.	25.90%	-
2	Nieralizowanie obowiązku szkolnego (wagary, ucieczki)	30.36%	30.58%
3	Stosowanie agresji i przemocy wobec rówieśników i najbliższego otoczenia	10.36%	16.40%
4	Przejawy demoralizacji typu: picie alkoholu, odurzanie się, prostytutcja	12.53%	18.06%
5	Popelnianie czynów zabronionych (karalnych) np.: rozboje, wandalizm, kradzieże, pobicia	23.25%	33.49%
6	Inne	1.92%	1.48%

Tabela 5. Procentowe porównanie głównych przyczyn zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w ośrodku MOW lub MOS

Wykres 5. Procentowe rozkład głównych przyczyn zastosowania środka wychowawczego w postaci umieszczenia nieletniego w ośrodku MOW lub MOS

Z powyższego zestawienia widać, że wskazania zastosowania środka wychowawczego o umieszczeniu w placówce MOW i MOS są zbliżone do siebie.

Zarówno, co 3 wychowanek MOW jak i MOS został skierowany do placówki z powodu niezrealizowania obowiązku szkolnego. Taka klasyfikacja w przypadku MOS jest spójna z zadaniami i specyfiką ośrodka. Jednak w przypadku umieszczenia wychowanków w placówce resocjalizacyjnej jest to zastosowanie środka nieadekwatnego. Zebrany materiał nie zawierał innych zmiennych mogących tłumaczyć zastosowanie takiego środka. Mimo to warto przeprowadzić pogłębioną analizę dotyczącą przyczyn stosowania jako środka wychowawczego MOS i MOW.

Prawie, co 4 wychowanek MOS (23%) umieszczony na podstawie postanowienia sądowego został umieszczony z powodu popełnienia czynów zabronionych. Wydaje się, że w tych przypadkach powinien być zastosowany środek w postaci umieszczenia w MOW. Placówka resocjalizacyjna jest bardziej odpowiednim ośrodkiem dla wychowanków popełniających czyny karalne. W tych placówkach z powodu rozboju, kradzieży, czy popełnienia innego czynu zabronionego został umieszczony, co trzeci wychowanek.

Powyższe analizy potwierdzają hipotezę, że przy stosowaniu środków wychowawczych w postaci umieszczenia w placówkach resocjalizacyjnych lub socjoterapeutycznych, sędziowie nie zawsze uwzględniali specyfikę placówek. Wynikać to może z nieznamomości tej specyfiki lub kierowania się innymi czynnikami przy wyborze odpowiedniego środka wychowawczego.

Z uwagi na krótki termin realizacji badań powyższe analizy były mocno uproszczone. W przyszłości warto by poszerzyć badania i uwzględnić dodatkowe kategorie takie jak wiek, płeć, miejsce wydania postanowienia sądowego (np. województwo), a może i ilości wydawanych postanowień wobec poszczególnych nieletnich. Z pewnością dość istotną zmienną okazałoby się środowisko rodzinne, a także jego sytuacja rodzinna tzn. czy wychowuje się w swojej rodzinie pochodzenia, rodzinie zastępczej czy przebywał już w jakiejś placówce. Ciekawe diagnostycznie mogłoby okazać się także porównanie wydawanych postanowień sądowych i opinii Rodzinnych Ośrodków Diagnostyczno-Konsultacyjnych oraz orzeczeń Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. Przedsięwzięcie takie wymagałoby większych nakładów finansowych i czasu realizacji zadania, a także zmiany sposobu zbierania danych i wydłużenia procesu badawczego. Takie informacje mogłyby być bardzo interesujące diagnostycznie dla określenia specyfiki wychowanków kierowanych przez sądy do MOW lub MOS i umieszczanych tam w drodze poza sądowej.

CZĘŚĆ II. Opinia Dyrektorów MOW oraz MOS, w jakich strukturach powinny funkcjonować tego typu ośrodki

Poniżej przedstawiono opinię Dyrektorów MOW i MOS nt. funkcjonowania ośrodków. Pytanie rozesłano pocztą elektroniczną do 112 placówek. Dyrektorom zadano pytanie:

Czy zdaniem Pana/Pani placówki typu MOW/MOS powinny funkcjonować w strukturach Starostw Powiatowych czy w strukturach wojewódzkich - tj. Urzędów Marszałkowskich? Co przemawia za tym?

Na powyższą informację odpowiedziało 77 placówek, z czego 43 MOW i MOS określiły swoje stanowisko wobec powyższego pytania, co stanowi 38% wszystkich ośrodków.

W wyniku analizy udzielonych odpowiedzi wynika, że

- ✓ - 60 % odpowiedzi wskazywało na to, że MOW i MOS winny funkcjonować w strukturach wojewódzkich,
- ✓ - 26% odpowiedzi wskazywało na to, że MOW i MOS winny funkcjonować w strukturach powiatowych,
- ✓ -14% ankietowanych nie ma zdania na ten temat.

Pośród 60% odpowiedzi dotyczących przynależności MOW i MOS pod Urzędem Marszałkowskim najczęściej podawanymi argumentami były:

- ✓ zwiększenie środków finansowych na remonty, zadania bieżące, organizację czasu wolnego wychowanków, zakup sprzętu, środków dydaktycznych,
- ✓ pomoc w rozwijaniu oferty edukacyjno-wychowawczej,
- ✓ przeznaczenie środków na rozwój potencjału kadry pedagogicznej,
- ✓ zwiększenie liczby miejsc w ośrodku,
- ✓ wypracowanie spójnych przepisów i aktów prawnych regulujących funkcjonowanie placówek,
- ✓ lepsza kontrola wykorzystania subwencji oświatowych na MOW i MOS.
- ✓ standaryzacja warunków pobytu (stawki żywieniowe, kieszonkowe, stypendia itp.).

Pośród 26% odpowiedzi dotyczących przynależności MOW i MOS pod Starostwa Powiatowe najczęściej podawanymi argumentami były:

- ✓ bliska odległość organu prowadzącego,
- ✓ przekazywanie całości subwencji oświatowej na MOW i MOS
- ✓ dostateczny ogląd sytuacji nieletnich kierowanych do MOW/MOS
- ✓ znajomość realiów funkcjonowania MOW/MOS
- ✓ zwiększona dostępność do specjalistów,
- ✓ urzędnicy pracujący w starostwach znają specyfikę MOW i MOS przez co uwzględniają ich potrzeby.